

مریم الیافاتی حسینی
 دستگیریه بهت یازدهم صحتی
 دستگیریه بهت یازدهم صحتی
 کبریا زنده برای چه کردن قفسر زندان ایران
 عملی که خواهد شد
 هرگز نخواهد این است فایده نداشت بر ضد حکومت ایران
 هرگز نخواهد این است فایده نداشت بر ضد حکومت ایران
 هرگز نخواهد این است فایده نداشت بر ضد حکومت ایران

محبوسین»؛^۲
 ۲ - وضعیت بد زندانها و زندانیان؛
 ۱ - کافی نبودن جا برای
 عدهٔ محبوسین
 علت افزایش تعداد زندانیان را
 می توان الف: «اجرای قانون مجازات
 عمومی، مصوبهٔ فروردین ماه ۱۳۰۵»^۴
 و ب: «فعالیت گروههای سیاسی و
 دستگیر شدن آنها دانست.
 الف: اجرای قانون مجازات
 عمومی

در پی قانون مجازات عمومی عدهٔ
 محبوسین تقریباً چندین مقابل شده
 است^۵ به طوری که تعداد زیاد زندانیان
 و کمبود زندان باعث شده بود که
 «محبوسین موقت» و «محکومین به
 حبس عمومی و مجرد» و «محبوسین
 سالم و مریض» و «محبوسین سیاسی»
 همه را در یک محل جای دهند.^۶
 برای مثال، در زندانی که به

منظور زندانی نمودن «مقصرین» ساخته
 شده بود کلیه اشخاصی را که «گناه
 عظیمی ندارند، از قبیل مدیونینی که از
 طرف ثبت، اسناد اجرائیه برای آنها
 صادر می شود و موقت باید توقیف
 شوند یا اشخاصی که برای جلوگیری از
 تبانی طبق قرار مستنطق باید موقتاً
 توقیف شوند نیز در همین زندان توقیف
 و شریک در کلیه وضعیت زندانیها
 می شوند برخی از زندانها «بواسطهٔ
 تنگی جا به طوری مملو از جمعیت است
 که جایی برای نشستن نیست»^۷
 مثلاً در زندان شهربانی مشهد که
 «گنجایش دویست الی سیصد نفر
 زندانی بیشتر ندارد نهصد نفر زندانی»^۸
 بودند.

بر طبق یکی از اسناد «صورت
 زندانیان ولایات و مرکز (اعم از
 محکومین، توقیفین با قرار قانونی و
 مهاجرین و زندانیان سیاسی و غیره در
 سال ۱۳۱۴ به شرح ذیل می باشد:
 ۱) تعداد محکومین از محاکم
 عادی ۲۲۰۰ نفر؛ ۲) تعداد محکومین
 از محاکم نظامی ۱۰۷۲ نفر؛ ۳) تعداد

تبریز، اردبیل، قزوین، خوزستان،
 کرمان، گروس، کرمانشاهان، رشت،
 شیراز، قم، خراسان، ساری، دامغان و
 نهاوند است. به این منظور، «حکومت
 زمینهای خالصه و اماکن مخروبهٔ دولتی
 را در اختیار نظمی می گذاشت تا در
 آن زندان بسازند.^۱

بر طبق این اسناد زندان سازی از
 سال ۱۳۰۳ آغاز می شود. محبسهایی
 که در این دوره ساخته می شود بر
 اساس اسناد مربوطه از نظر ظرفیت و
 مساحت به چهار دسته تقسیم می شود:

- الف: محبس برای یک صد نفر
 محبوس (۲۷۰۰ متر^۲ مربع)؛
 ب: محبس برای پنجاه نفر محبوس
 (۱۴۰۰ متر مربع)؛
 ج: محبس برای سی نفر محبوس
 (۱۰۰۰ متر مربع)؛
 د: محبس دارای پنج اتاق (۲۰۰
 متر مربع). [اسند شماره ۱۰۴]
 عمده ترین دلایل افزایش و توسعهٔ
 زندانها عبارتست از:
 ۱ - «کافی نبودن جا برای عدهٔ

مقدمه
 اگر چه زندان و زندان سازی امری
 مختص به زمان رضاشاه نیست، اما با
 توجه به رشد سریع زندان سازی در این
 دوره لازم است که علل و عوامل آن را
 مورد بررسی قرار دهیم
 گزارشها، تلگرافها، قوانین و
 دستورالعملهای متعددی در مورد
 زندان سازی و شرایط حاکم بر زندانهای
 آن دوره در سازمان اسناد ملی ایران
 وجود دارد. از این رو، ما با بررسی
 اسناد موجود سعی خواهیم کرد اوضاع
 و احوال زندانهای این دوره و علل توجه
 فوق العادهٔ دستگاه حاکمه را به ایجاد
 زندان تبیین کنیم و بدین ترتیب گامی
 در جهت آشنا کردن خوانندگان با
 موضوع مورد بحث برداریم.

علل زندان سازی در زمان رضاشاه
 مجموعهٔ اسناد وزارت کشور
 [داخله] و نخست وزیری، موجود در
 سازمان اسناد ملی ایران، دال بر روند
 سریع زندان سازی در شهرهای مختلفی
 چون تهران، سمنان، خوی، ملایر،

زندانیان با قرار مستنطق از محاکم عادی ۱۸۷۳ نفر؛ ۴) تعداد زندانیان با قرار مستنطق از محاکم نظامی ۴۱۶ نفر؛ ۵) تعداد زندانیان سیاسی طهران ۱۰۴ نفر؛ ۶) تعداد زندانیان سیاسی ولایات ۵ نفر؛ ۷) تعداد مهاجرین ذکور مقیم تهران ۴۷۴ نفر؛ ۸) تعداد مهاجرین اناث مقیم تهران ۲۶۲ نفر؛ ۹) تعداد مهاجرین ساکن ولایات ۱۷۰۰ نفر؛ ۱۰) عده مهاجرین ولایات که به علت فرار توقیفند ۱۸ نفر؛ ۱۱) تحت نظریه‌های مرکز از عشایر و ایلات و غیره ۱۶۰ نفر؛ ۱۲) تحت نظریه‌های ولایات از عشایر و ایلات و غیره ۴۰ نفر؛^{۱۰}

ب: فعالیت گروه‌های سیاسی و دستگیر شدن آنها گروه‌های سیاسی، فرقه‌های متأثر از انقلاب روسیه بودند که در تبریز، تهران و شهرهای دیگر فعالیت داشتند^{۱۱} و برای مقابله بارشد این گروه‌ها در سال ۱۳۱۰ قانونی به تصویب مجلس رسید تحت عنوان «قانون مجازات مقدمین بر علیه امنیت و استقلال کشور»^{۱۱}؛ هر چند قبل از تصویب این قانون نیز افراد مختلفی را به جرم مبارزه سیاسی و اقدام بر علیه امنیت دستگیر و روانه زندان کرده بودند؛ به عنوان مثال «عده‌ای از اهالی رشت را به جرم فعالیت کمونیستی گرفتار کرده بودند و چون مدرکی دال بر این مدعا نداشتند آنها را آزاد کردند»^{۱۲}. اما با تصویب و اجرای این قانون دستگیر کردن افراد سیر و شکل تازه‌ای یافت، به طوری که در سال ۱۳۱۰ گروهی را به جرم جاسوسی برای شوروی دستگیر کردند و به زندان انداختند. این گروه باقیمانده بزرگترین شبکه جاسوسی شوروی در ایران بودند که به دنبال انتشار خاطرات آقابیکگ دستگیر شده بودند.^{۱۳} و در روز دوم دی ماه ۱۳۱۶ دستور توقیف «گروه پنجاه و سه نفر» صادر شد و روز چهارم همان ماه ابلاغ گردید.^{۱۴}

علاوه بر دستگیری این گروه، عده‌ای از افسران جوان به اتهام «فاشیست بودن» دستگیر و روانه زندان شدند.^{۱۵}

۲- وضعیت بد زندانها و زندانیان
علاوه بر تنگ بودن جا و حبس زندانیان بیمار در کنار زندانیان سالم موارد دیگری نیز وجود داشت. به طور مثال در کرمانشاهان «محبس مردانه محوطه‌ای گود و کثیف و عفن بود که تقریباً در حدود یکصد و پنجاه الی دوست ذرع مربع مساحت داشت و تمام محبوسین اعم از موقتی و مدت دار، مجرد و سیاسی و غیره داخل هم در این فضا بدون هیچ نوع اثاثیه روی زمین خشک با یک وضعیت رقت آوری زندگی می‌کردند»^{۱۶}. وضعیت بد زندان منحصر به زندانهای مردانه نبود بلکه زندانهای زنانه هم وضع مناسبی نداشت «محبس زنانه در یکی از پنج دخمه‌های دالان مرطوب دارالحکومه در اتاقی که بیش از بیست الی سی ذرع مربع مساحت نداشت قرار گرفته و غیر از یک پنجره شبکه دار آهنی که به راهرو عمومی دارالحکومه باز می‌شد و از همان سوراخ ممکن بود با خارج ارتباط پیدا کند منفذ دیگری نداشت»^{۱۷}.

وضعیت زندانها در مشهد نیز فوق العاده بد و رقت آور بود، «از حیث غذا، از نظر عدم تکافوی بودجه بسیار سخت می‌گذشت و زندانیها که بیش از هفتاد دینار اعتبار نداشتند از گرسنگی شاکی بودند زیرا این مبلغ در مشهد فقط بهای شش سیر نان بود. قسمت نظیف و بهداشت عمومی نیز رضایت بخش نبوده و بیش از اندازه عادی تلفات داشته است»^{۱۸}.

زندانهای تهران نیز تا قبل از ساختن زندان قصر عبارت بودند از: «۱) - محبس نمره ۱، محبس نمره ۲؛ ۲ - زندان عمومی مردانه و زنانه؛ ۳ - بازداشتگاه موقت»^{۱۹}. محبس نمره ۱ یا «محبس تاریک

که در آن از هوای آزاد و آفتاب خبری نبود، جایگاه جنایتکاران بود» ولی در کابینه وثوق الدوله به گفته دشتی «ارواح آزادبخواهان را نیز در آنجا دفن می‌کردند»^{۲۰}. «و گاهی افرادی را برای اخذ اقرار به این زندان می‌آوردند»^{۲۱}. و به احتمال قوی این محل همان سیاه‌چالی است که خلیل ملکی اشاره کرده می‌گوید: «کریدور پنج را که سونددیها به عنوان سالن سینما و اجتماعات برای زندان درست کرده بودند در حقیقت دره سقوطی بود که به عنوان سخت‌ترین مجازات، زندانیان سیاسی را به آنجا می‌بردند. این زندان جای قاتلان، جیب‌برها و چاقو‌کشان بود»^{۲۲}.

«محبس نمره ۲ که محوطه کوچکی بود با اطاقهایی کوچک و بی منفذ؛ هر اطاق مخصوص یکی از محبوسین بود و دستشویی نیز داخل هر یک از اطاقها قرار داشت. لذا زندانی اصلاً نمی‌توانست از اطاق خود خارج شود. اثاثیه و اشیای درون اطاق یک زیلوی کثیف و یک دست رختخواب با پارچه‌ای خفه و تاریک و کوزه آبخوری سفالین بود. در حیاط این زندان حوضی بود که آب آن همیشه توسط محبوسین خالی می‌شد. دولت به هر یک سه قران جیره می‌دارد و نظمی به جای آن غذا در اختیار آنان می‌گذاشت»^{۲۳}.

«وضع محبس عمومی، چه از لحاظ بهداشتی و چه اخلاقی بسیار پائین بود. لباس محبوسین از یک پارچه کرباسی بود. بزهکاران خردسال و بزرگسال در یک جا جمع بودند. موهومات و خرافات به شدت میان محبوسین رواج داشته، تفال بسیار متداول بود. این محبس جای زندانیان بلا تکلیف بود»^{۲۴}.

یکی دیگر از بازداشتگاهها دارالتأدیب بود که در آن مظنونین و محکومینی به سر می‌بردند که سن آنها از پانزده سال تمام تا هیجده سال تمام بود.^{۲۵}

در سال ۱۳۰۶ نقشه مسیومارکف برای ساختمان محبس، به دلیل اینکه به حفظ الصحة و تجزیه محبوسین از نظر سن و ماهیت جرم توجه داشت از میان سایر نقشه‌هایی که توسط مهندسیین و معماران ترسیم شده بود انتخاب و تصویب شد. [سند شماره ۳]

کار ساختمان این زندان که از سال ۱۳۰۶ در قصر قاجار شروع شده بود در سال ۱۳۰۸ پایان یافت و رسماً توسط رضاخان افتتاح گردید.^{۲۶}

این زندان چهارده حیاط داشت و به طور کلی زندانیان را با توجه به دو عامل ماهیت جرم و گروه سنی جدا نگه می‌داشت. از نظر موقعیت محلی و گنجایش تعداد معتنابهی زندانی حائز اهمیت بوده؛^{۲۷} چندین کارگاه جهت آموزش صنایعی چون قالیافی، نساجی، خیاطی و نجاری داشت. ترتیب کار کردن در آن و اخذ دستمزد تابع آئیننامه مخصوصی بود.^{۲۸} بزرگ علوی زندان قصر را اینگونه به تصویر می‌کشد: «زندان قصر جای مخوفی است. دیوارهای عظیم و متعددی که کریدورهای زندان را احاطه کرده در شخص تازه وارد چنین تأثیر می‌کند که گویی کسی که به دام افتاد دیگر هرگز آزاد نخواهد شد.»^{۲۹} و انورخامه‌ای این زندان را به زندان باستیل تشبیه کرده است.^{۳۰}

شرایط حاکم بر زندانهای ایران را نظامنامه‌ای تعیین می‌کرد که تحت عنوان «نظامنامه محابس و توقیف گاهها» مطرح و تصویب شده بود. این نظامنامه شامل پنج فصل بود. فصل اول شامل کلیات موضوع بود و این فصل پنج ماده داشت. در ماده اول محبس و توقیف گاه را تعریف کرده است: «محبس عبارت است از محل حفاظت محکومین» و «توقیفگاه عبارت است از محل حفاظت مظنونین و متهمین».

فصل دوم شش ماده دارد و در مورد «قبول محبوسین و توقیف شدگان و تفتیش آنها» می‌گوید: «کلیه اشخاصی که در محبس یا توقیف گاه پذیرفته می‌شوند باید در حین ورود به آنجا تفتیش شوند و هرگاه در حین تفتیش نوشتجات یا اشیائی یافت شود که به نظر رئیس محبس یا رئیس شعبه کشیک برای اجرای تحقیقات راجعه به جرم منتسب به مظنون یا متهم مفید باشد مشارالیه باید آنها را با حضور خود مظنون یا متهم مهر و موم نموده، بوسیله دفتر نظمییه برای مدعی العموم یا مستنطقی که مشغول تحقیق است بفرستد تا در باب ضبط یا استرداد آنها تصمیم مقتضی اتخاذ شود.»

و در قسمتی از فصل سوم اینچنین: «مکاتبات محبوسین و توقیف شدگان (چه از خارج به داخل محبس و چه از طرف محکومین) باید از طرف رئیس محبس قرائت و امضا شود به استثنای مراسلاتی که از طرف محکوم به مراجع قضایی یا اداری نوشته می‌شود.»

در فصل چهارم با عنوان «ملاقات با محبوسین» آمده: «اجازه نامه ملاقات با محبوسین باید از طرف رئیس محبس صادر شود و در صورتی که مقتضی بداند از دادن اجازه ملاقات امتناع کند ولی زوجه یا زوج و ابویین و اولاد محبوس حق دارند که لااقل ماهی یک مرتبه با محبوس ملاقات کنند.» یا «در تمام مواردی که شخصی خارجی با محکوم یا متهم ملاقات می‌کند حضور یک نفر مستحفظ محبس لازم است. صحبت باید با صدای بلند و بدون نجوی به عمل آید.»

فصل پنجم این نظامنامه به «مقررات متفرقه» می‌پردازد: و به موجب ماده ۲۱ «نظامنامه محابس» رئیس کل تشکیلات نظمییه باید نظر به نوع محکومیت و مدت حبس، محبسهای جداگانه معین نماید و همچنین محبس جداگانه برای طایفه نسوان باید معین شود.»^{۳۱}

سیاست حاکم بر زندانهای سیاسی

«سیاست زندان در این جمله خلاصه می‌شد: قانون از در زندان تو نمی‌آید، هیچ کس نمی‌پرسید که به چه اتهامی و جرمی مردم این کشور به زندان می‌افتند، با آنها چه معامله‌ای می‌شود، چند نفر در سال در این جهنم از گرسنگی و بیماری و زجر و شکنجه می‌میرند. شهربانی و رضاشاه فقط یک مأموریت به رئیس زندان واگذار کرده بودند: زندان باید آرام باشد و هیچ کس نباید بفهمد درون آن چه اتفاقی می‌افتد. دروغگویی، دورویی و دو به هم زنی از سیاستهای حاکم بر زندان است.»^{۳۲}

«از اختلاف مذهبی میان لرها و کردها در داخل زندان برای ایجاد تفرقه بین آنها استفاده می‌شد.»^{۳۳}

«استفاده از جاسوسی بعضی از زندانیان به زیان زندانیان دیگر یکی از مؤثرترین حربه‌های زندان به شمار می‌رفت، چنانکه از این شیوه در فروپاشی مقاومت گروه افسران جوان استفاده شد.»^{۳۴}

«آزانه‌ها مخصوصاً برای توهین به زندانی سیاسی تربیت می‌شدند. کسانی که در دوره رضاشاه آزان می‌شدند مردمانی تو سری خورده بودند که فشار زندگی انتقامی در دل آنها از اجتماعی کرده بود و چون قدرت نداشتند که از اجتماع انتقام بگیرند دق دلی خود را سر کسانی که زیر دست آنها بودند درمی‌آوردند. اغلب اتفاق می‌افتاد که آزانی در موقع تفتیش سلولها، دو تومان می‌گرفت که شیء غیرمجازی مثل کتاب را پنهان کند، بعد زندانیان را لو می‌داد و کتاب را به صاحب منصب خود نشان می‌داد و حتی اقرار می‌کرد که از زندانیان رشوه گرفته و فقط اخذ ۵ قران را اعتراف می‌کرد.»^{۳۵}

«نظافتچیهای زندان دزدان یا قاتلانی هستند که با سرپاسیان

گاوبندی دارند. اینها خدمت زندانیان را به عهده می گیرند و در مقابل هر هفته وجوهی به وکیل و آژان و صاحب منصب زندان می پردازند و قدرت و اختیار زیادی در دستگاه زندان دارند»^{۳۶}

«با وجود اینکه در مجلس قانونی تصویب شده بود که استعمال تریاک را منع کرده بود، تریاک تا این اواخر برای همه کس آزاد بود و پس از آنکه اسماً جلوگیری شده بود باز هم عده ای که پول داشتند مجاز بودند که تریاک بکشند و کسانی که پول نداشتند یا در پنهان یا در مریضخانه تریاک می کشیدند و یا اینکه تریاک و یا سوخته و یا سوخته تریاک می خوردند. رؤسای زندان هم البته با این ترتیب موافق بودند، برای آنکه اغلب رؤسای زندان یا خود تریاکی بودند و یا اینکه متوجه بودند که زندانیان تریاکی کمتر از دیگران اسباب دردسر آنها را فراهم می آورند»^{۳۷}. «ولی خواندن کتاب و روزنامه یا داشتن مداد و کاغذ چون باعث رشد فکری زندانیان می شد قدغن بود و داشتن آن جرم به حساب می آمد»^{۳۸}.

مریضخانه زندان

مریضخانه زندان را که یکی از قسمتهای زندان موقت به شمار می رود بزرگ علوی این طور تشریح می کند: «اولین منظره ای که در این مؤسسه نگاه مرا جلب کرد برق چکمه یکی از پرستاران و نیمچه دکترهای زندان بود که روی کاشیهای سمنتی منعکس شده بود و کنار آن زندانی شندره پوشی به زمین چسبیده بود که لحاف پاره پاره ای را دور خود پیچیده و ضجه و ناله می کرد»^{۳۹}.

«امراضی که در زندان شیوع پیدا می کرد به دلیل نداشتن امکانات کافی و تخت مناسب قابل پیشگیری نبود»^{۴۰}.

پزشک احمدی، یکی از پزشکان این زندان بود او «پس از بیرون آوردن

نظر به دولت و سایر اشخاص که در زندان می باشند و در صورت لزوم در زندان بزرگ علوی که در مجرای محاصره و در کتایب زندان می باشد و در صورت لزوم در زندان بزرگ علوی که در مجرای محاصره و در کتایب زندان می باشد...

اداره کل
اداره کل

تصویب گردید و بکس می توان دانست که در این خصوص...
از دوره...
در اداره کل...
تصویب گردید...

یکدیگر ننگه می داشتند و تنها بعد از ظهرها مجاز بودند به صورت تک تک به اتفاق یک آژان در حیاط سه گوشه ای هواخوری کنند»^{۴۱}.

در زندان سیاسی خواندن و نوشتن هم اکیداً ممنوع بود. رادیو و هیچ وسیله تفریح دیگری وجود نداشت و حتی اگر وسائل بازی مانند تخته نرد و شطرنج پیش کسی پیدا می شد، ضبط و خطاطی به شدت مجازات می شد. اما بیکاری در زندان غیرقابل تحمل بود و زندانیان برای رفع این مشکل تدابیری اندیشیده بودند از قبیل مجسمه سازی با گل، درست کردن مهره شطرنج با خمیرنان، شطرنج بازی، کتاب خواندن البته به طور قاچاق، مطالعه روزنامه، تعلیم و تعلم آنچه قبل از ورود به زندان آموخته بودند مثل زبانهای خارجی، پرداختن به بحثهای سیاسی و اجتماعی و اقتصادی، گفتگو پیرامون وقایعی که در دنیا اتفاق می افتاد، هواخوری در حیاط، صحبت کردن با هم سلولیها از

چشم مردم بی گناه آنها را با انزکسیون هوا یا آب گرم کشته و یا آنان را وادار به خوردن زهر می نمود»^{۴۱}.

یکی از مسائلی که زندانیان را رنج می داد در دسترس نبودن وسایل پخت و پز و گرم کردن غذا بود که یکی از عوامل مهم شیوع تیفوس و اسهال در سالهای ۱۳۱۸ - ۱۹ در زندان قصر بود. چرا که غذا در ظرفهای کثیف ریخته می شد و چون چراغ جهت گرم کردن غذا وجود نداشت بیماری به سرعت شیوع می یافت به طوری که سربازخانه های اطراف زندان را تهدید می کرد و بالاخره اداره شهرداری مجبور شد یک دستگاه اتوکلاو برای زندان تهیه کند»^{۴۲}. «در زندان یک صندوق کمک مالی تأسیس شده بود، و به طور منظم هر هفته یا هر ماه ۲ تا ۳ تومان به زندانیان بی سرپرست و افرادی که ملاقاتی نداشتند داده می شد»^{۴۳}.

محبوسین سیاسی را جدا از

عفو زندانیان

زندانیانی که سالها در بند به سر می بردند، به امید رهایی، سختیها و مشکلات را تحمل می کردند تا روزی فرا رسد که عفو شوند و به خانه های خود بازگردند. امید به عفو با نزدیک شدن روزهای خاصی همچون «عید نوروز، تولد یا ازدواج ولیعهد و یا دستور شاه»^{۴۶} دو چندان می شد، مثلاً، وقتی که خبر ازدواج ولیعهد (محمدرضا) با فوزیه منتشر شد عده زیادی از افراد ایلات و عشایر و برخی از زندانیان سیاسی و سایر زندانیان عادی امیدوار بودند که تا چند روز دیگر آزاد شوند ولی پس از تمام شدن مراسم ازدواج و بازگشت ولیعهد از مصر روزها گذشت اما خبری نشد و بجز معدودی از قاتلین، بقیه زندانیان مورد عفو قرار نگرفتند.^{۴۷}

گردهماییها و اجتماعات زندانیان سیاسی

در زندان به یادبود جشنها و عیدهای مسلکی یا ملی گردهماییهای برگزار می شد؛ مثلاً در اول ماه یا عید نوروز. ولی این اجتماعات بجز عید نوروز عمومی نبود و سعی می شد که یادبودها بدون سروصدا برگزار شود.

به مناسبت عید نوروز دیدوبازدید مفصلی انجام می گرفت و جشن و تجمع صورت علنی و آشکار داشت و پلیس هم ممانعتی نمی کرد. گاهی اوقات این اجتماعات در سوگ همسلولی یا زندانی سیاسی دیگری برگزار می شد، چنانکه در اوسط بهمن ۱۳۱۸ با انتشار خبر مرگ دکتر ارانی در زندان مراسم سوگواری برگزار شد.^{۴۸}

اعاشه محکومین و عائله ایشان و استفاده از نیروی کار زندانیان در زندانهای عادی

زندانیان در مدت توقیف موظف بودند که با انجام کارهای مختلف پول به دست آورند. و برای خانواده خود بفرستند. اما در این میان برخی از افراد از قبیل رئیس ایل یا رهبر یک جریان سیاسی نه تنها از این امر مستثنی بودند بلکه مقرری ماهیانه و سالیانه نیز داشتند، مثلاً رئیس علی تنگستانی سالیانه ۱۲۰۰۰ ریال و یا عیال سیدجمال الدین واعظ ۲۴۰۰ ریال مقرری داشتند.^{۴۹} و یا زندانیانی که بایستی املاکشان معاوضه شود مقرری دریافت می کردند و پس از تعویض املاک، مقرری پرداخت شده از آنان بازپس گرفته می شد. در زندان کارگاههایی برای اشتغال زندانیان وجود داشت که بایستی به مدت ۸ ساعت در آن کار کنند. برخی از زندانیان جهت کار در معادن (مثلاً در انارک یزد) به نقاط مختلف کشور فرستاده می شدند.^{۵۰}

این قانون منحصر به محکومین ایرانی نبود بلکه زندانیان خارجی نیز که «به ایران مهاجرت کرده بودند و برای کارهای فلاحتی یا صنعتی مناسب تشخیص داده می شدند به مؤسسات فلاحتی یا صنعتی در غیر از سرحدات اعزام می شدند». تا در این مشاغل به کار پردازند.^{۵۱} همچنین می خوانیم که «اشخاصی که از عشایر و ایلات تحت نظر هستند چه در مرکز و چه در ولایات بر طبق نظر ارتش اشخاصی را که بودن آنها در محل خودشان صلاح نباشد هر کدام که برای کارهای فلاحتی یا صنعتی قابل باشند به مؤسسات مذکور اعزام شوند».^{۵۲}

«متهمین و زندانیان سیاسی هر عده که مقتضی باشد به جزیره که بعداً تعیین خواهد شد اعزام می شوند که طبق مقررات مخصوصه تحت تأمین باشند».^{۵۳}

طبقه بندی زندانیان

احصائیه های موجود از توقیفاتی اداره محبس نظمیه تهران از سالهای ۱۳۰۶ تا ۱۳۰۹ موجود در سازمان اسناد ملی ایران نشان دهنده انواع جرمها، جنسیت مجرمین، دین و ملیت و میزان سواد و اعتیاد آنان می باشد. نتایج حاصله از قیاس این آمار و احصائیه ها به شرح ذیل است:

تعداد مجرمین مرد از تعداد زنها بیشتر است به طور مثال در سال ۱۳۰۶ تعداد زندانیان زن ۴۳ نفر و تعداد زندانیان مرد ۹۹۰ نفر بوده است؛ بیشتر آنها در سنین ۲۴ تا ۳۰ سالگی، مسلمان، بی سواد، و ولایاتی (در مقابل محلی و بومی) هستند. نکته جالب توجه این است که اغلب زندانیان به مواد افیونی و الکل معتاد نبوده و از این نظر در سلامت کامل به سر می بردند. چنانکه در سال ۱۳۰۶، ۷۹۷ نفر از مجرمین سالم، ۲۲۴ نفر افیونی و ۱۲ نفر معتاد به الکل بوده اند.

بر اساس این آمار جرمها این گونه طبقه بندی شده است:

● ۱ - جرائم «نسبت به مصالح عمومی و انتظامات مملکت» شامل «تحریک به جنگ داخلی، غصب عناوین و مشاغل، طغیان و مقاومت در برابر مأمورین دولت، فراری از خدمت و متمرد، قماربازی و دائر کردن قمارخانه، راهزنی، مخالفت با اساس حکومت ملی، تخطی از مقررات قانون سجل احوال، تطمیع مأمورین دولت، فراری دادن محبوسین و اخفای مقصرین و آثار جرم، حمل اسلحه»؛

● ۲ - جرائم «نسبت به اشخاص» شامل «قتل و جراحت عمدی بدون تمهیدات و مقدمه، قتل و جراحت غیرعمدی، ضرب و شتم، هتك حرمت منازل، تهدید و اکراه، افترا و توهین و هتك شرف، مسموم کردن، سرقت جبری شبانه، شهادت کذب»؛

● ۳ - جرائم «نسبت به عصمت و عفت» شامل «لواط» سوء سلوک نسبت به زوجه، اعمال علنی منافق عفت و حیا، هتک ناموس با تهدید و عتف»؛

● ۴ - جرائم «نسبت به اموال» شامل «جعل اسناد و اوراق ثبت دولتی، ضرب سکه و ساختن اسکناس قلب، اختلاس از مالیه دولت، قاچاق، کلاهبرداری، اخذ یا قبول رشوه، خیانت در امانت، دسیسه و تقلب در کسب و تجارت، حریق و تخریب عمدی تصرف جبری، سرقت ساده اعم از شبانه و روزانه (بیشتر مجرمین مرتکب دزدی در روز هستند. مثلاً در سال ۱۳۰۶ تعداد مجرمین دزدی روزانه ۴۷۶ و دزدی شبانه ۲۱۳ نفر؛ در سال ۱۳۰۷ این تعداد دزدی در روز ۲۵۸ نفر و در شب ۴۸ نفر؛ و در سال ۱۳۰۹ در روز ۳۱۶ نفر و در شب ۳۹ نفر است.) سرقت با داشتن اسلحه و افزار، کش رفتن، خرید اموال مسروقه غالباً و عامداً، اختلال و تفریط مال غیر، سرقت از مراتع و مزارع، جیب‌بری، مخفی کردن اموال مسروقه یا دلالی آن»؛

● ۵ - جرائم به «علل اعلام نشده».

در پایان لازم به ذکر است که با توجه به شرایط سخت زندگی میزان دزدی به حدی است که سایر جرمها را تحت الشعاع قرار می‌دهد. اغلب مجرمین افرادی هستند که از ولایات به مرکز آمده‌اند تا بتوانند لقمه نانی تهیه و امرار معاش کنند. معتاد نبودن مجرمین یکی از دلایل صحت این مدعاست و تعداد مبتلایان به افیون یا الکل و یا افراد ضعیف و علیل در میان مجرمین کمتر از تعداد افراد سالم است.^{۵۴}

سایر جرمها بر اساس برخی دیگر از اسناد عبارتند از «جاسوسی به نفع عمال شوروی»^{۵۵}

«نشر بیانیه مضره، عضویت کمیته مرکزی فرقی کمونیستی یا تشکیل فرقی

شماره ۱۹۳۵ ضمیمه قانون

اداره جرمی
مورخه ۲۵ خرداد ۱۳۱۰

بیات قمه در راه

در جواب دیکه قانونه نمره (۶۲۳۹) مورخه ۲۵ خرداد ۱۳۱۰

بیانات اناجیه برای بسپردن نقایات بیات قمه در راه

نمایند این قانون بیانات تقدیم بر علیه بیات قمه در راه

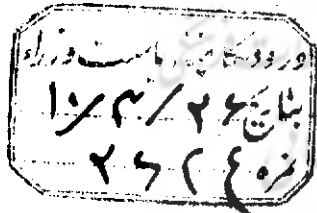
مکتب تاریخ ۲۲ خرداد ۱۳۱۰ محرم بسپردن قانون بیات قمه در راه

و بوجوب قانون ۲۴ فروردین ۱۳۱۰ قایل بر بیات قمه در راه

پیشین بیات قمه در راه

بیان نامه

۱۳۱۰/۲۵

کتابخانه مجلس شورای ملی

کمونئیستی، انتشار اوراق مضره، عضویت در فرقه اشتراکی»^{۵۶}، «برده فروشان و برده فروشی»^{۵۷}.

طبقه بندی دیگری که برای جرمها و مجرمین در یکی دیگر از اسناد ارائه شده به این صورت است: «طبقه اول که املاک آنها در دست تعویض (است) و تا خاتمه تعویض شهریه آنها بایستی تأدیه شود (اسامی برخی از افراد این طبقه را نیز ذکر کرده است. مانند ایدوخان و همراهانش جلال خان پسر میر برکت)، علی خان سالار حشمت از ایل قشقای. سید طه آل گیلانی و شیخ محمد حسین برازجانی. طبقه ۲، اشخاصی که مطابق گزارش لشکر پنج کردستان و لشکر ۶ خوزستان معاودت آنها به محل مانعی ندارد و مشمول ابلاغیه نخست وزیری بوده که بایستی به محل خود مراجعت نمایند؛ طبقه ۳، اشخاصی که دارای ملک و علاقه ای نبوده و یا ملک آنها جزئی و کافی برای معاش یومیه نمی باشد و معاودت

آنها به محل مقتضی نیست و باید املاک خالصه و بلاعوض به آنها واگذار شود چون در اکثر نقاط املاک خالصه به فروش رسیده و فقط در آذربایجان و جنوب حوزه خرم آباد و لرستان خالصجاتی موجود است بنابراین باید از وزارت جنگ تعیین شود که به هر کدام یک از نقاط نامبرده و تا چه مقدار ملک بایستی داده شود و ضمناً وسایل قانونی واگذاری ملک هم به آنها فراهم گردد؛ طبقه ۴، پناهندگان به دولت شاهنشاهی هستند^{۵۸}، طبقه ۵ برده فروشان هستند که در تاریخ ۱۸ بهمن ۱۳۰۷ به منظور ممانعت از فروش و معامله زنان و اطفال توسط بعضی از عشایر و کوچ نشینها قانون مجازات مرتکبین برده فروشی تصویب و ابلاغ گردید که بر طبق ماده واحده آن متخلفین به یک تا سه سال حبس تأدیبی محکوم شده اند»^{۵۹}.

بزرگ علوی به جرمهای دیگری که زندانیان سیاسی را به آن نسبت داده

و آنها را بازداشت می کرده اند اشاره می کند: «از دلایل دیگری که به جرم آن مردم را دستگیر می کردند داشتن کتابهایی همچون بینوایان و یکتور هوگو، اساس انواع داروین، کتب طبیبی با جلد سرخ و تاریخ روسیه تزاری بود»^{۶۰}.

محبوسین که بر خلاف مقررات رفتار می کردند بدین شرح مجازات می شدند: «سلامت و سرزنش ها محرومیت از غذا (غیر از نان) تا سه روز متوالی، حبس انفرادی تا ۱۵ روز، زنجیر کردن، کتک زدن، فلک کردن متهمین، حبس در زندان انفرادی (مجرد) حبس در سیاه چال، زدن دستبند و پابند به زندانیان، ممنوعیت از خوردن چای و کشیدن سیگار^{۶۱} و زندانی کردن متهمین سیاسی میان دزدان و جیب برها»^{۶۲}.

انعکاس این گونه مجازات ها را می توان در روزنامه های خارجی مشاهده

دقت ایضاً در ۵ پر از درونجاک ایران تعیبت بهارات خواننده شد.
ماده ششم - در ۲۹ بهمن ۱۳۱۰ قانون بهارات عمومی نفع و این قانون از اول تیر ۱۳۱۰ بروج اجرا گردید.
چون در ۲۴ فروردین ۱۳۱۰ «در ۲۹ بهمن بهارات که در ۲۹ بهمن ۱۳۱۰ بروج اجرا گردید»
کسیرن فخر این بروج اجرا گردید پس از آن در ۲۹ بهمن ۱۳۱۰ بروج اجرا گردید پس از آن در ۲۹ بهمن ۱۳۱۰ بروج اجرا گردید
نزدیکاً اکتس کرده اثبات برای تعویب بهمن نورای پیشینداید. عیناً (قانون بهارات تعین بر عهدت مسئول
مکتب، شکر و مکتب ۱۰۰ که در تاریخ ۲۴ فروردین ۱۳۱۰ شمسی به تعویب کسیرن فخرین بروج اجرا گردید پس از آن در ۲۹ بهمن ۱۳۱۰ بروج اجرا گردید
پس از آن در ۲۹ بهمن ۱۳۱۰ بروج اجرا گردید پس از آن در ۲۹ بهمن ۱۳۱۰ بروج اجرا گردید

مقام محترم هیئت وزراء عظام
بر اثر اجرای قانون مجازات عمومی از غالب ولایات راجع به وضعیت محبسها و کافی نبودن جا برای عده محبوسین و سایر نواقصی که هست شکایت می شود. از طرفی اصلاح وضع محبسها و تأمین مخارج نگاهداری محبوسینی که عده آنها نسبت به سابق پس از اجرای قانون مجازات عمومی تقریباً چندین مقابل شده است از هر حیث ضروری و واجب می باشد، چون به واسطه محدود بودن اعتبارات ۳۰۵ این وزارتخانه در حدود اعتبارات مصوبه به هیچ وجه برای تأمین مخارج محبوسین و تکمیل بنای محبسها نمی توان اعتباری تخصیص نمود، لذا نظر به لزوم تأمین این مخارج و رفع شکایت مأمورین نظمی و عدلیه و غیره پیشنهاد می نماید که از اعتبار دولت^{۶۵} ۴۰۰۰۰ قران برای مخارج محبوسین و تکمیل بنای محبسها به اعتبار این وزارتخانه بگذارند که مبلغ مزبور به انضمام مخارج منظور در بودجه ۳۰۵ این وزارتخانه برای تأمین مخارج فوق تخصیص شود.

علی منصور

محل مهر: وزارت داخله

حاشیه: تصویب شد ۲۶ شهریور

۱۳۰۵

سند شماره ۳

وزارت داخله، اداره کل تشکیلات نظمی مملکتی، اداره محبس، شعبه دفتر بتاريخ ۱۲ اسفندماه ۱۳۰۶ نمره ۱۶۸۵/۱/۱۶۸۵، ضمیمه: نقشه^{۶۶}

سیر صعودی بودجه ای که مصروف زندان سازی شده است نشان دهنده اهمیت و الزام دولت به تأسیس زندان است.

سند شماره ۱

وزارت داخله، اداره مرکزی. مورخه ۶ شهر صفر المظفر ۱۳۳۶ راجع به نظامنامه را که اداره نظمی برای محبس تهیه و پیشنهاد کرده بود در کمیسیون منعقد مطرح و موارد ذیل مورد دقت اعضای کمیسیون شده این طور رأی داده اند:

فصل اول: راجع به قواعد عمومی کمیسیون پیشنهاد می نماید، تجزیه محبس محکومین از غیر محکومین؛

فصل دوم: راجع به کار داشتن محبوسین در کارخانجات مختصه کمیسیون پیشنهاد می نماید عایداتی که از کار کردن محبوسین حاصل می شود در محاسبه کل نظمی منظور گردد؛

فصل سوم: پیشنهاد کمیسیون وظائف معاون را ضمیمه تکالیف رئیس نموده، معاون صرفه جوئی بشود.

امضای هشت نفر از اعضای کمیسیون

سند شماره ۲

وزارت داخله اداره محاسبات، به

کرد. برای مثال به گزارشی که از وزارت خارجه به نخست وزیری ابلاغ شده اشاره می کنیم:

«وزارت خارجه، اداره دوم سیاسی، شماره ۵۹۱۱۳/۴۳۵۰ - تاریخ ۱۳۱۷/۱۲/۲۱ نخست وزیری.

از سفارت شاهنشاهی ایران در ورشو گزارشی به وزارت امور خارجه رسیده دایر بر اینکه چون روزنامه مصور لهستانی Swaitoriod منطبقه در شهر کراکوی در شماره ۲۵ ژانویه ۱۹۳۹ خود تصویری راجع به طرز مجازات در ایران که چوب زدن به کف پای مقصرین است منتشر نموده بود، از طرف سفارت شاهنشاهی مخبر روزنامه احضار و توضیحاتی به او داده می شود که این سبک تشبیه مقصرین در ایران امروزه معمول نیست، روزنامه نامبرده هم توضیح سفارت شاهنشاهی را در شماره بعدی خود درج نموده مراتب برای آگاهی معروض گردید. از طرف وزیر امور خارجه - امضاء»^{۶۳}

به این ترتیب اداره محبس که یکی از ادارات تشکیلات نظمی دوره سوئدیها بود رشد کرده و در سراسر ایران، زمینها و امکاناتی را به خود اختصاص می دهد.

بر اساس بودجه تفصیلی اداره شهرستانی بودجه ای که برای رفع نیازهای این بخش تخصیص یافته بدین شرح است (ما تنها به ذکر بودجه چهار سال آن اکتفا می کنیم): هزینه زندان و زندانیان و دواجات آنها، مأمورین و فوق العاده آنها، خرید لباس، لحاف و سایر هزینه های مربوط به زندان و بهداشتی، دوا برای سانحه شهری و هزینه اعزام زندانیان از نقطه ای به نقطه دیگر در سال ۱۳۱۴، ۳۱۰۵۵۷۰ ریال بوده است. این مبلغ در سال ۱۳۱۶، ۳۵۳۲۴۰۰ ریال به انضمام هزینه خرید و نصب ماشین جدید برق در شعبه زندان، و در سال ۱۳۱۷، ۳۸۰۰،۰۰۰ ریال و در سال ۱۳۱۹ ۵۵۲۰۰۰۰ ریال بوده است.^{۶۴}

مقام منبع ریاست وزراء عظام دامت شو کته

حسب الامر برای مطالعه نقشه ساختمان محبس در روز چهارشنبه نهم ماه جاری سه ساعت بعد از ظهر کمیسیون با حضور اینجانب و آقایان ذیل منعقد و نقشه‌هایی که از طرف مهندسین و معماران ترسیم یافته بود:

آقای آقا شیخ محمد بروجردی نماینده وزارت عدلیه، آقای حاج میرزا احسنخان نماینده وزارت عدلیه، آقای میرزا موسی خان مفتاح نماینده وزارت مالیه، آقای میرزا احمدخان نماینده وزارت جنگ، آقای میرزا جعفرخان نماینده وزارت فوائد عامه، آقای میرزا علیخان نماینده وزارت فوائد عامه، میرزا فضل‌اله خان بهرامی رئیس اداره محبس، یاور عیسی میرزا رئیس محاسبات اداره نظمی، سلطان عبدالله خان اشرافی معاون اداره محبس.

تحت مذاقه گذارده، بالاخره نقشه مرتسمه مسیو مارگف برای ساختمان محبس طهران از نقطه نظر حفظ الصحة و

تجزیه محبوسین از حیث سن و ماهیت جرم مورد توجه و تصویب واقع گردید. اینک مراتب را معروض داشته و مستدعی است اوامر مطاعه به وزارت جلیله مالیه و فوائد عامه صادر گردد تا وسائل مقدمات کار را فراهم نمایند که هر چه زودتر شروع به ساختمان آن بشود. و نیز نقشه مسیومارگف رالفا تقدیم نموده تا پس از ملاحظه امر به اعاده آن فرمایند.

رئیس کل تشکیلات نظمی مملکتی. در گاهی

اداره تشکیلات کل نظمی در انتظار ساختن محبسها در نقاط ذیل در صورتی که محل مناسب موجود: تبریز، مشهد، رشت، اصفهان، شیراز، کرمان، کرمانشاهان، قزوین، همدان، بوشهر، اردبیل، استرآباد، ناصری، سنندج، عراق، دزداب، یزد، آبادان، بروجرد، ساری، آستارا، بندرپهلوی، زنجان، سیستان، کاشان، بندرعباس، بندرلنگه، شاهرود، ارومیه، بارفروش، جلفا، بندرجز، محمره، ماکو ندارد.

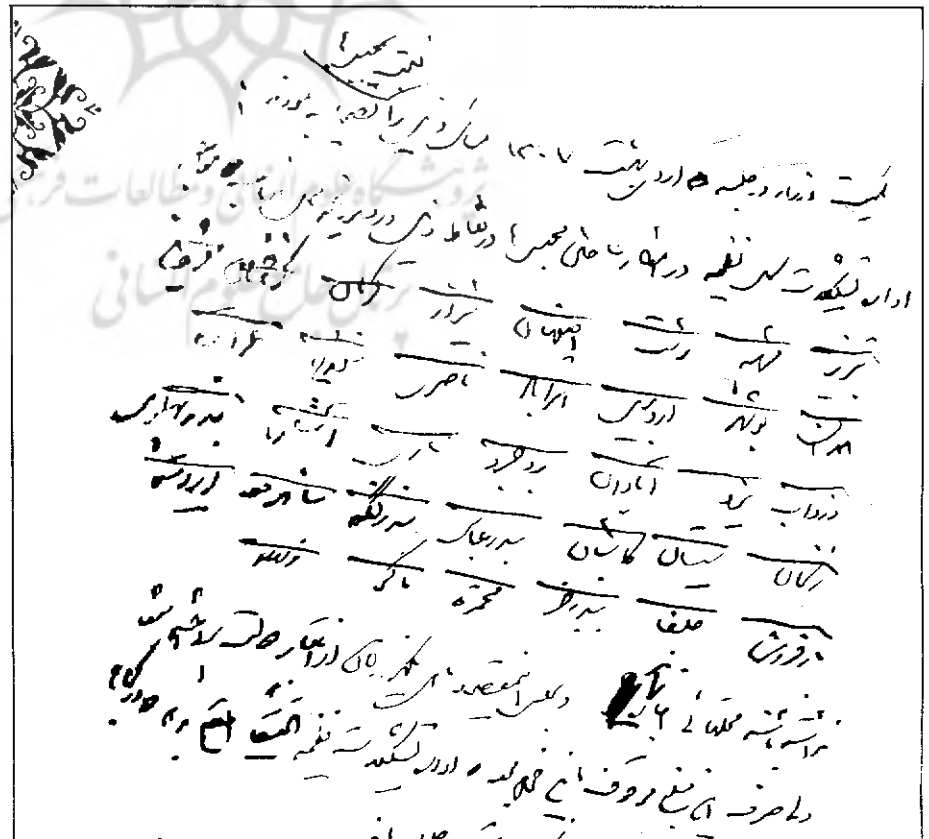
نداشته باشند محللهایی اجاره نمایند و برای این مقصود ماهی یکهزار تومان از اعتبار دولت پرداخته شود ولی صرف این مبلغ موقوف به این خواهد بود که اداره تشکیلات نظمی تحقیقاً اطلاع بدهد که در کجاها محبس مناسب موجود است و در کجاها محتاج به اجاره‌اند.

۲ - صورت قطعی نقاطی را که برای اجاره لازم است باید اداره تشکیلات نظمی با میزان قطعی کرایه آن به فوریت به هیئت دولت بفرستند.

۳ - اعتباری که برای ساختن محبسها تعیین و تصویب شده است باید به فوریت بین نقاط لازمه که در آنجاها محبسهای موقتی باید ساخته شود تقسیم شده و صورت آن برای تصویب قطعی به هیئت وزراء ارسال شود.

سند شماره ۵

هیئت وزراء در جلسه دهم [؟] اردیبهشت ۱۳۰۷ مسائل ذیل را نسبت به محبسها تصویب نمودند:

سند شماره ۶

وزارت داخله بر حسب امر صادر از مقام منبع

ریاست وزراء عظام راجع به پیشنهاد وزارت جلیله عدلیه در لزوم تأمین اعاشه عائله محکومین به حبس امر و مقرر گردید با مشارکت وزارتین جلیله عدلیه و مالیه و اداره نظمی و بلدیہ کمیسیونی تشکیل شده و نظریات خود را در تحت موادی تنظیم داشته برای تصویب به هیئت وزراء عظام تقدیم گردد. لذا در سه ساعت قبل از ظهر یوم یکشنبه ۱۳ دی ماه با حضور آقایان مفصله الاسامی جلسه کمیسیون و مواد دهگانه ذیل را در نظر گرفته تصویب آن را تقاضا دارند:

آقای مدیرکل، آقای مدعی العموم استیناف نماینده وزارت عدلیه، آقای فروزان نماینده وزارت جلیله مالیه، آقای میرزا فضل اله خان نماینده اداره تشکیلات نظمی، آقای میرزا علی خان نماینده بلدیہ به علت کسالت غائب بوده اند، آقای میرزا محسن خان رئیس اداره احصائیه.

● ماده ۱: برای وارد کردن محکومین به کارهایی که منافع و عوائد کارهای آنها به خودشان تخصیص یابد باید محلی به جهت اجرای این منظور تخصیص داده شود؛

● ماده ۲: محلی که مناسب و شایستگی اجرای این منظور را حائز باشد قصر قاجار و توابع آن است؛

● ماده ۳: هر محکومی را به کاری باید وادار کرد که متناسب و در خور آن محکوم بوده باشد؛

● ماده ۴: اشخاصی که محکوم به مدتی حبس شده اند و در حکم آنها به اعمال شاقه قید نشده است نتیجه اعمال آنها متعلق به خودشان است؛

● ماده ۵: اجرتی که برای هر یک از محکومین تعیین می شود نباید کمتر از میزان عادل و معمول به بوده باشد؛

● ماده ۶: خمس اجرت هر محکومی هر روزه برای وصول معیشت به خود داده می شود - در صورتی که دارای عائله باشد که قبل از محکومیت مخارج آنها با او بوده برای معیشت آنها سه خمس آن به آنها داده می شود و یک خمس دیگر ذخیره شده و پس از انقضای مدت محکومیت به خود او تسلیم می شود. و همچنین در صورتی که دارای عائله نیست چهار خمس آن ذخیره شده و به او در موقع خلاصی از حبس تسلیم خواهد شد؛

● ماده ۷: در اداره نظمی دفتر مخصوصی برای نگاهداری حساب جمع و خرج اجرت های مزبوره تنظیم خواهد یافت.

● ماده ۸: مواد مزبور به توسط اداره نظمی در تحت نظر مدعی العموم بدایت اجرا می شود.

● ماده ۹: هر گاه از محکومی کاری ساخته نیست و عیالات او به تصدیق مدعی العموم و یا اداره نظمی دچار سختی معیشت هستند، اداره بلدیہ مکلف است از عیالات او تا زمان انقضای مدت محکومیت سرپرست آنها به ترتیبی که مقتضی است نگاهداری نماید، و همچنین که سه خمس اجرت محکوم علیه و اقی به ضروریات معیشت عیالات او به تصدیق مقامات فوق الذکر نیست تکفل کسر مخارج بر عهده بلدیہ خواهد بود.

● ماده ۱۰: اداره نظمی صورت جمع و خرج وجوه مزبوره را سالی یک بار به جرائد محلی طبع و منتشر خواهد نمود. علی اصغر فروزان - فضل اله بهرامی - احمد - محمد الحسنی - محمود محل - مسعود انصاری.

سند شماره ۷

وزارت داخله

نظر به اینکه دولت شاهنشاهی ایران که یکی از امضاء کنندگان مقررات بین المللی منع برده فروشی است همواره در انجام تعهد خود سعی کرده و اگرچه به طور کلی معامله برده در مملکت ایران مشاهده نمی شود، مع هذا با احتمال اینکه شاید در بعضی عشایر دوردست و کوچ نشینهایی که به میان آنها می آیند اتفاق بیفتد که از خارج زنها و اطفال را برای فروش بیاورند و اهالی نیز بدون التفات به ممنوعیت و عدم صلاحیت، داخل چنین معامله بشوند مخصوصاً قانونی به تاریخ ۱۸ بهمن ماه ۱۳۰۷ در مجازات مرتکبین برده فروشی تصویب و ابلاغ گردید و اینک عین آن ذیلاً مندرج می گردد:

● ماده واحده: در مملکت ایران هیچ کس به عنوان برده شناخته نشده و هر برده به مجرد ورود به خاک یا آبهای ساحل ایران آزاد خواهد بود هر کس انسانی را به نام برده خرید و فروش کرده یا رفتار مالکانه دیگر نسبت به انسانی بنماید یا واسطه معامله و حمل و نقل برده بشود محکوم به یک تا سه سال حبس تأدیبی خواهد گردید.

تبصره: هر یک از مأمورین دولت مکلف است به محض اطلاع یا مراجعه کسی که مورد معامله و یا رفتار بردگی شده است فوراً وسایل استخلاص او را فراهم آورده برای تعقیب مجرم به نزدیکترین پارک بدایت اطلاع بدهد که قدغن فرمائید به وسایل لازمه در حوزه آن منتشر نموده به اطلاع عموم برسانند و مراقبت اقدام جدی به عمل آورند که هیچ کس نتواند مرتکب این عمل شود و در صورت ارتکاب جلب و تعقیب گردد.

سند شماره ۸

پهلوی شاهنشاه ایران
جناب اشرف رئیس الوزراء
بنابر عایت احوال کسان عبدالله که به جرم سرقت و قتل یک نفر ساربان به حکم محکمه جنایی عمومی محکوم به هفت سال حبس گردیده و برحسب استدعای وزرات عدلیه مطابق قسمت اخیر ماده ۵۵ قانون مجازات عمومی به صدور این دستخط امر و مقرر می داریم که یک ربع از محکومیت متهم مزبور را به عنوان تخفیف مجازات صرف نظر و از مدت هفت سال محکومیت او کسر و موضوع دارند که تا درجه موجبات آسایش خاطر کسان محبوس فراهم آید.
شاه

سند شماره ۹

دوره ۸ تقنینیه مورخه ۲۵ خرداد ۱۳۱۰ قانون مجازات مقدمین بر علیه امنیت و استقلال مملکت

ماده اول به مرتکبین هر یک از جرمهای ذیل بحبس مجرد از سه تا ده سال محکوم خواهند شد:

۱ - هر کس در ایران به هر اسم و یا به هر عنوان دسته یا جمعیت یا شعبه جمعیتی تشکیل دهد و یا اداره نماید که مرام یا رویه آن ضدیت با سلطنت مشروطه ایران و یا رویه یا مرام آن اشتراکی است و یا عضو دسته یا جمعیت یا شعبه جمعیتی شود که با یکی از مرام یا رویه های مزبور در ایران تشکیل شده باشد.

۲ - هر ایرانی که عضو دسته یا جمعیت یا شبیه جمعیتی باشد که مرام یا رویه آن ضدیت با سلطنت مشروطه ایران یا مرام یا رویه آن اشتراکی است اگر چه آن دسته یا جمعیت یا شعبه در خارج ایران تشکیل شده باشد.

ماده دوم: هر کس به نحوی از انحاء برای جدا کردن قسمتی از ایران یا برای لطمه وارد آوردن به تمامیت یا استقلال آن اقدام نماید محکوم به حبس مؤبد یا اعمال شاقه خواهد شد.

ماده سوم: هر کس خواه با مشارکت خارجی خواه مستقلاً بر ضد مملکت ایران مسلحاً قیام نماید محکوم باعدام میشود.

ماده چهارم - هر کس عضو دسته یا جمعیتی باشد که برای ارتکاب یکی از جنایات مذکور در مواد قبل تشکیل شده و قبل از تعقیب از طرف مأمورین دولتی قصد جنایت و اسامی اشخاصی را که داخل آن دسته و جمعیت بوده اند برای دولت یا مأمورین دولتی افشاء

نماید از مجازات معاف خواهد بود.

تبصره - مقصود از دسته و جمعیت مذکور در این قانون عده از ده نفر به بالا است.

ماده پنجم - هر کس برای یکی از جرمها و یا مجرمین مذکور در مواد ۱ و ۲ و ۳ در ایران به نحوی از انحاء تبلیغ در خارج از ایران تبلیغ کند محکوم به یکسال تا سه سال حبس تأدیبی خواهد شد.

ماده ششم - اشخاصی که جرمهای مذکور در موارد ۲ و ۳ را در خارج از ایران مرتکب شوند و ایرانیان مذکور در قسمت اخیر ماده ۵ پس از ورود بخاک ایران تعقیب و مجازات خواهند شد.

ماده هفتم - ماده ۶۰ و ماده ۷۹ قانون مجازات عمومی نسخ و ایر قانون از اول تیرماه / ۱۳۱۰ بموقع اجرا گذارده می شود. چون به موجب قانون ۲۴ فروردین ماه / ۱۳۱۰ «وزیر عدلیه مجازات کلیه لوایح قانونی را به مجلس شورای ملی پیشنهاد می نماید پس از تصویب کمیسیون فعلی قوانین عدلیه به موقع اجرا گذارده و پس از آزمایش آنها در عمل نواقصی را که در ضمن جریان ممکن است معلوم شود رفع و قوانین مزبوره را تکمیل نمود. ثانیاً برای تصویب به مجلس شورای ملی پیشنهاد نماید.» علی هذا قانون مجازات مقدمین بر علیه امنیت و استقلال مملکت، مشتمل بر هفت ماده که در تاریخ ۲۲ خردادماه ۱۳۱۰ شمسی به تصویب کمیسیون قوانین عدلیه مجلس شورای ملی رسیده قابل اجراست.
رئیس مجلس شورای ملی دادگر

نمره ۱۶۲۶ ضمیمه قانون

اداره قوانین

مورخه ۲۵ خرداد / ۱۳۱۰

ریاست محترمه وزراء

در جواب لایحه قانونی نمره (۶۳۳۶) مورخه ۱۰/۲/۲۵ راجع به مجازات اشخاصی که برای برهم زدن نظامات سیاسی مملکت اقداماتی می نمایند اینک قانون مجازات مقدمین بر علیه امنیت و استقلال مملکت مورخ ۲۲ خردادماه ۱۳۱۰ مصوب کمیسیون قوانین عدلیه را که به موجب قانون ۲۴ فروردین ماه ۱۳۱۰ قابل اجراء است لفاً ارسال می دارد.

رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

پانویسها

- ۱ - محل ساختمان زندانها از محل موضوعی اسناد وزارت کشور و نخست وزیری اقتباس شده است. برای اطلاع بیشتر به این اسناد مراجعه کنید:
- ک - الف ۱۲۰۶۲ و ن ۱۱۳۰۰۷ (از این پس اسناد وزارت کشور با حرف «ک» و اسناد نخست وزیری با «ن» نشان داده می شود) همچنین رک سند شماره ۵.
- ۲ - اصل سند: ر. ک. سند شماره ۴.
- ۳ - سند شماره ۲
- ۴ - همان جا
- ۵ - همان جا
- ۶ - ن، ۱۱۳۰۰۷؛ ک، سری الف ۱ - ۱۲۰۶۲، آلبوم ۶۳، پاکت ۱۳۲۸.
- ۷ - همان جا
- ۸ - ن، ۱۱۳۰۰۷ - ۲۲ شهریور ۱۳۰۷
- ۹ - ن، ۱۱۳۰۰۷
- ۱۰ - ن ۸ - ۱۱۶۰۰۷ - سال ۱۳۱۶
- ۱۱ - ر. ک. اسناد «ن» سند شماره ۹ باقرعاقلی، روزشمار تاریخ ایران از مشروطه تا انقلاب اسلامی، ج ۱، نشرگفتار، تهران، ۱۳۶۹، ص ۱۸۴؛ و سید جعفر پیشه‌وری، یادداشت‌های زندان، تهران، بی تا، بی نا، ص ۶۳.
- ۱۲ - بزرگ علوی، پنجاه و سه نفر، ج

۲، انتشارات امیرکبیر، تهران: ۱۳۵۷، ص ۸۱؛ و نیز پیشه‌وری، یادداشت‌های زندان. ص ۶۳.

۱۳ - ک، الف ۱ - ۱۲۰۱۶ - آلبوم ۱۸، پاکت ۳۷۴؛ و ن ۸ - ۱۱۶۰۰۷ - سال ۱۳۱۶؛ و انورخامه‌ای، پنجاه نفر و سه نفر ج ۱، نشر هفته، تهران: ۱۳۶۴، ص ۲۱۶، ۲۰۲؛ و مجید نفرشی، چهل سال در صحنه قضایی، سیاسی، دیپلماسی ایران و جهان: خاطرات دکتر جلال عبده، ج ۲، و ج ۱، مؤسسه خدمات فرهنگی رسا، ۱۳۶۸، ص ۹۶۰.

۱۴ - پنجاه و سه نفر، ص ۸۳؛ خامه‌ای در کتاب خود تاریخ دستگیری این گروه را اردیبهشت ماه ذکر کرده است. پنجاه نفر و سه نفر، ص ۵۳.

۱۵ - پنجاه و سه نفر، ص ۶۱؛ و پنجاه نفر و سه نفر، ص ۲۳۰.

۱۶ - ک، الف ۱ - ۱۲۰۶۲، آلبوم ۶۳، پاکت ۱۳۲۸.

۱۷ - همان جا.

۱۸ - ن، ۱۱۳۰۰۷، سال ۱۳۱۷.

۱۹ - محمدنقی بهار، تاریخ مختصر احزاب سیاسی (انقراض فاجاربه)، ج

۱، ج ۲، انتشارات امیرکبیر تهران، ۱۳۵۷، ص ۱۹۹.

۲۰ - علی دشتی، ایام محبس، ج ۴، بی تا تهران، ۱۳۲۷، ص ۱۰۷.

۲۱ - پنجاه و سه نفر، ص ۱۱۴.

۲۲ - خلیل ملکی، خاطرات سیاسی خلیل ملکی، با مقدمه محمدعلی (همایون) کائوزیان. شرکت سهامی انتشار، تهران، بانیز ۱۳۶۸، ص ۲۵۴.

۲۳ - دشتی ایام محبس ص - ۱۱۱ و ۵۲؛ پنجاه و سه نفر، ص ۲۰.

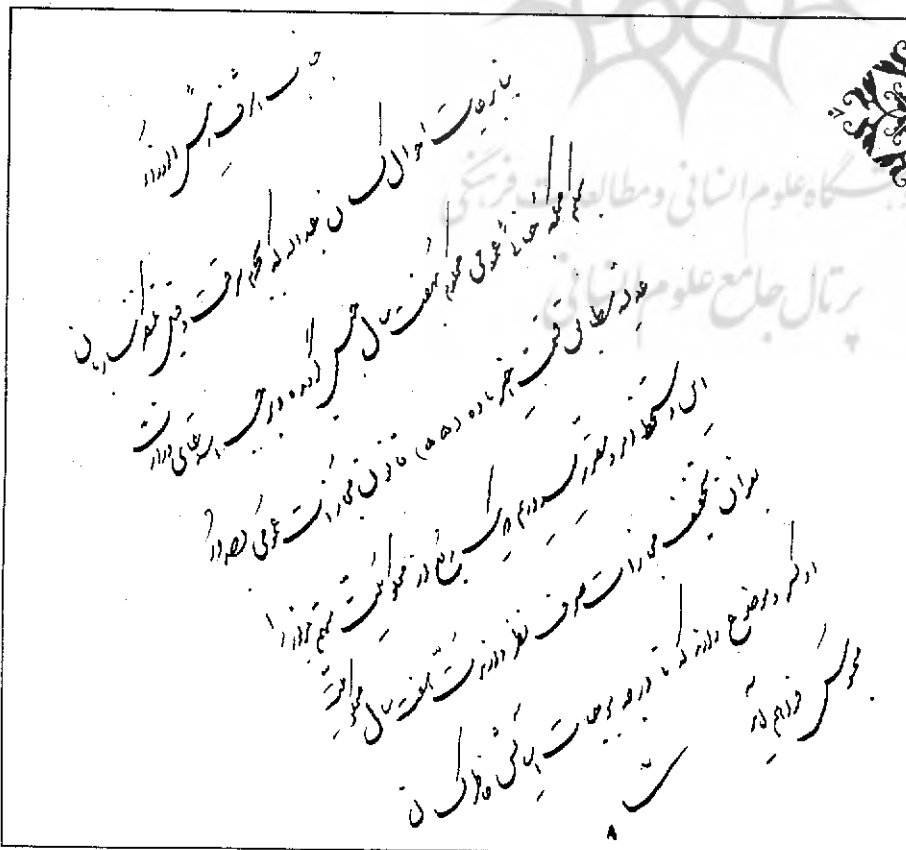
۲۴ - ایام محبس ص ۹۰ - ۹۲ و ۵۸ - ۵۹.

۲۵ - ن، ۱۱۳۰۱۰ - ماده ۲۳ نظامنامه محابس و توقیف گاهها.

۲۶ - مرتضی سیفی فمی نفرشی، پلیس خفیه ایران؛ مروری بر رخدادهای سیاسی و تاریخیچه شهربانی ۱۲۹۹ - ۱۳۲۰، ج ۱، انتشارات ققنوس، تابستان ۱۳۶۷، ص ۱۰۹.

۲۷ - خاطرات سیاسی ملکی، ص ۲۵۶؛ «نعداد زندانیان قصر هزار و پانصد نفر بوده است». و نیز ر. ک: سند شماره ۳ و سند شماره ۴.

۲۸ - دشتی، ایام محبس، ص ۲۵۶.

وزارت جلیله عدلیه

قانون مجازات ارتشاء در مورد مستخدمین و مأمورین دولتی و ادارات شوروی و بلدی که در تاریخ دوم تیر ماه ۱۳۰۷ شمسی بتصویب کمیسیون عدلیه مجلس شورای ملی رسیده و دستخط اجرائیه آن شرف صدور یافته است ذیلًا ابلاغ میشود
باتائیدات خداوند متعال

ما

پهلوی شاهنشاه ایران

نظر باصل ۲۷ متمم قانون اسامی مقرر میداریم
محل صحه مبارک

تقدیر مجازات ارتشاء در مورد مستخدمین
که در تاریخ

۴۹- ن- ۱۱۳۰۰۷
۵۰- ن- ۱۱۳۰۰۷؛ و نیز تفرشی،
چهل سال در صحه، ص ۹۷۱.

۵۱- ن- ۱۱۳۰۰۷ سال ۱۳۱۴؛ و نیز
عبده، همان جا، همان صفحه.
۵۲- همان جا.

۵۳- ن- ۱۱۳۰۰۷ سال ۱۳۱۴؛ و نیز
سند شماره ۶

۵۴- اطلاعات این بخش به استناد
احصائیه های توقیف شدگان نظمیة تهران
تهیه شده است. ر. ک. به اسناد ک، الف-
۱۲۰۶۲، آلبوم شماره ۶۲.

۵۵- اسناد ک، الف- ۱- ۱۲۰۱۶،
آلبوم ۱۸، پاکت ۳۷۴؛ و آلبوم ۱۷، پاکت
۳۷۲.

۵۶- ن، ۸- ۱۱۶۰۰۷، سال ۱۳۱۶؛
مجید تفرشی، چهل سال در صحه...
خاطرات دکتر جلال عبده ج ۲، مؤسسه
فرهنگی رسا، ۱۳۶۸؛ بخش ضمايم:
اول، ص ۹۵۷ و ۹۸۷.

۵۷- ک، الف- ۱- ۲۴۰۲۲، آلبوم
۲۸۳، پاکت ۴۹۸۵؛ و نیز سند شماره ۷
۵۸- ن، ۱۱۳۰۰۷، سال ۱۳۱۸.

۵۹- ن، ۸- ۱۱۶۰۰۷، سال ۱۳۱۶.
۶۰- علوی، پنجاه و سه نفر، ص ۱۶؛
و نیز خاطرات سیاسی خلیل ملکی، ص ۲۹۳.
۶۱- خامه ای، پنجاه نفر و سه نفر،

ص ۲۱۰- ۲۲۱؛ و نیز چهل سال در
صحه...، ص ۹۳۷- ۹۳۸ و ۹۵۵ و ۱۰۳۰-
۱۰۳۲.

۶۲- همان جا، ص ۱۶۴- ۱۶۸ و
پنجاه و سه نفر ص ۶۵

۶۳- ن، ۱۰۲۰۰۷

۶۴- ن، ۱۰۲۰۰۷

۶۵- یک کلمه خوانده نشد.

۶۶- نقشه در مجموعه اسناد یافت

نشد.

۴۱- ن- ۴۲- ۱۱۶۰۰۲، سال ۱۳۲۰.

۴۲- علوی، پنجاه و سه نفر، ص ۹۹؛
و نیز خامه ای، پنجاه نفر و سه نفر، ص ۲۰۵-
۲۰۶؛ و نیز ورق پاره های زندان، ص ۶۶-
۶۷؛ و ن، ۱۱۳۰۰۷ سال ۱۳۱۵.

۴۳- خامه ای، پنجاه نفر و سه نفر، ص
۳۹ و ۲۰۵.

۴۴- علوی، پنجاه و سه نفر، ص ۳۴.

۴۵- خامه ای، پنجاه نفر و سه نفر ص

۲۰۶- ۲۰۹؛ و نیز ورق پاره های

زندان، ص ۶۴ و ۳۸؛ و خاطرات سیاسی

خلیل ملکی، ص ۲۹۳- ۲۹۴.

۴۶- سند شد.

۴۷- پنجاه نفر و سه نفر، ص ۲۲۸؛ و

نیز علوی، ورق پاره های زندان، ص ۵۰،

۵۷.

۴۸- پنجاه نفر و سه نفر ص ۲۲۲.

۲۹- علوی، پنجاه و سه نفر، ص ۸۳.
۳۰- خامه ای، پنجاه نفر و سه نفر،
ص ۱۴۹.

۳۱- ن، ۱۱۳۰۱۰- نظامنامه محاسبی
و توقیف گاهها؛ و نیز فمی تفرشی، پلیس
خفیه ایران...، ص ۱۰۹.

۳۲- علوی، پنجاه و سه نفر، ص ۴۵-
۴۶؛ و نیز خاطرات سیاسی ملکی، ص ۲۷۳.
۳۳- پیشه وری، یادداشتهای زندان،
ص ۶۹.

۳۴- علوی، پنجاه و سه نفر، ص ۶۱.
۳۵- همان جا، ص ۱۸- ۱۹ و نیز
خامه ای، پنجاه نفر و سه نفر، ص ۱۳۲.

۳۶- علوی پنجاه و سه نفر ص ۲۱- و
پنجاه نفر و سه نفر ص ۱۳۲

۳۷- همان جا، ص ۴۱- ۴۲.
۳۸- همان جا، ص ۸۴؛ و بزرگ
علوی، ورق پاره های زندان، ص ۳۷- ۳۸،

۶۴، ۷۷؛ و پنجاه نفر و سه نفر، ص ۲۰۶.
۳۹- همان، ص ۱۶۰؛ و پنجاه و سه
نفر ص ۵۶،

۴۰- ن- ۱۱۳۰۰۷، سال ۱۳۱۵؛ و
نیز فمی تفرشی پلیس خفیه ایران، ص ۱۰۹
و ۱۳۳ و

برآورد مقدماتی برای ساختمان محبسه‌های جدید در ایران

الف - محبس برای یکصد نفر محبوس - (۲۷۰۰ مظر مربع)

۱ - رشت	تومان ۲۸۰۰۰	۲۵ - کاشان	تومان ۱۰۰۰۰
۲ - اصفهان	تومان ۳۰۰۰۰	۲۶ - شاهرود	تومان ۱۰۰۰۰
۳ - شیراز	تومان ۳۰۰۰۰	۲۷ - قم	تومان ۱۰۰۰۰
۴ - کرمانشاه	تومان ۳۲۰۰۰	۲۸ - مشهد سر	تومان ۱۰۰۰۰
		۲۹ - سمنان	تومان ۱۰۰۰۰
		۳۰ - ملا بر	تومان ۸۰۰۰

ب - محبس برای پنجاه نفر محبوس - (۱۴۰۰ مظر مربع)

۱ - ساری	تومان ۱۴۰۰۰	د - محبس دارای پنج اتاق - (۲۰۰ مظر مربع)
۲ - کرمان	تومان ۱۶۰۰۰	۲۸ - محبس از قرار محبسی (۲۴۰۰ تومان)
۳ - بروجرد	تومان ۱۹۰۰۰	

سه هزار تومان قیمت زمین برآورد شده

۴ - همدان	تومان ۱۸۰۰۰	۱ - خرم آباد	۱۵ - اشرف
۵ - قزوین	تومان ۱۵۰۰۰	۲ - شوشتر	۱۶ - کروس
ج - محبس برای سی نفر محبوس - (۱۰۰۰ مظر مربع)		۳ - دزفول	۱۷ - سنقر
۱ - اردبیل	تومان ۱۲۰۰۰	۴ - سنقر	۱۸ - سرخس
۲ - رزن	تومان ۱۲۰۰۰	۵ - رزن	۱۹ - آباد
۳ - ماکو	تومان ۱۲۰۰۰	۶ - قم	۲۰ - لاهیجان
۴ - خوی	تومان ۱۲۰۰۰	۷ - سیرجان	۲۱ - ملایر
۵ - ملایر	تومان ۱۲۰۰۰	۸ - آستارا	۲۲ - آمل
۶ - دزآب	تومان ۱۰۰۰۰	۹ - جلفا	۲۳ - تبریز
۷ - سبستان	تومان ۸۰۰۰	۱۰ - لنگه	۲۴ - نهاوند
۸ - بيشاپور	تومان ۸۰۰۰	۱۱ - ملایر	۲۵ - کنگاور
۹ - تهر	تومان ۸۰۰۰	۱۲ - قمشهر	۲۶ - مرند
۱۰ - قوچان	تومان ۸۰۰۰	۱۳ - دز	۲۷ - ترشیز
۱۱ - بروجرد	تومان ۸۰۰۰	۱۴ - دماوند	۲۸ - کازرون
۱۲ - بجنورد	تومان ۸۰۰۰		
۱۳ - بهلولی	تومان ۱۰۰۰۰		
۱۴ - بارفروش	تومان ۱۰۰۰۰		
۱۵ - استرآباد	تومان ۱۰۰۰۰		
۱۶ - بندرگز	تومان ۱۰۰۰۰		
۱۷ - محمره	تومان ۱۲۰۰۰		
۱۸ - آبادان	تومان ۱۲۰۰۰		
۱۹ - بوشهر	تومان ۱۲۰۰۰		
۲۰ - بندرعباس	تومان ۱۲۰۰۰		
۲۱ - سنج	تومان ۱۰۰۰۰		
۲۲ - زنجان	تومان ۱۲۰۰۰		
۲۳ - عراق	تومان ۱۰۰۰۰		
۲۴ - بزر	تومان ۱۰۰۰۰		

جمع کل برآورد ولایات

تومان ۵۷۵۲۰۰	مخارج بقیه ساختمان محبس قصر قاجار - (طهران)
	۱ - بنای یک محبس زنانه
	۲ - بنای مدرسه برای اطفال
	۳ - بنای محل اداره
	۴ - لوله کشی و شماره برای آب
	۵ - تعمیرات سوله
	۶ - کارخانه برق

انانوه کلبه ... اسیر مرز و ولایات

ذخیره برای تجاوز متارح و جبهه اراضی

جمع کل : تومان ۸۰۰۰۰۰

شورای عالی مهندسان و معماران
 مهندسین معماران و مهندسان
 مهندسین معماران و مهندسان